

Best Practices of Inclusive Education Management of Primary Schools in Special Education Service Center, Education Area III

Somchit Thongket

Ed.D. (Educational Administration), Doctoral student
Department of Educational Administration, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

Chawalit Kerdtip

Ed.D. (Educational Administration), Assistant Professor
Department of Educational Administration, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

Ekarin Sungtong

Ph.D. (Educational Administration), Assistant Professor
Department of Educational Administration, Faculty of Education
Prince of Songkla University, Pattani Campus

Abstract

The purpose of this research was to analyze the components of inclusive education management of primary schools in Special Education Service Center, Education Area III. The study was divided into two phases. Phase I: Factor analysis of inclusive education management components under primary schools in Special Education Service Center, Education Area III. This stage was a quantitative study which the survey was employed. The population in this stage was 173 pilot schools in five provinces including Chumphon, Surathani, Nakhonsrithamarat, Phatthalung, and Songkhla. The questionnaire was administered with 4 people from each school including a school administrator, chief of academic affairs, a teacher who was in charge of inclusive education and chief of school board committee. Totally, there were 692 respondents in the study. Exploratory factor analysis which was a statistical technique was used for data analysis. Phase II: The study of best practices guidelines for inclusive education management under primary schools in Special Education Service Center, Education Area III. Interviews with 16 key informants were conducted including school administrator, chief of academic affairs, teacher who was in charge of inclusive education and chief of school board committee. The focus group was used for examining the best practices of schools by 12 persons including school administrator, teachers from mainstay schools and schools that were offering inclusive education under Special Education Service Center, Education Area III. Research instruments were an interview protocol and a focus group form. Content analysis was used for data analysis in examining best practices guidelines of including education management.

The finding revealed that the inclusive education management of primary schools in Special Education Service Center, Education Area III was comprised of 8 factors; 1) academic management, 2) instructional quality, 3) learning society formation, 4) management of budgeting, premises, environment, and public relation, 5) supervision, monitoring, evaluation, and reporting, 6) administrator's quality, 7) screening of children, and 8) teacher development.

Keywords: inclusive education management of primary school , Children with special needs, Special education service center

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียน ประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

สมจิต ทองเกตุ

ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา), นักศึกษาระดับปริญญาเอก
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ชวลิต เกิดทิพย์

ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

เอกรินทร์ สังข์ทอง

Ph.D. (Educational Administration), ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 การวิจัยแบ่งเป็นสองระยะ ระยะที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 การศึกษาวิจัยระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นโรงเรียนประถมศึกษาแกนนำจัดการเรียนร่วมในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ซึ่งรับผิดชอบ 5 จังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา จำนวนทั้งสิ้นจำนวน 173 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย 4 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 692 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ในรูปแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และระยะที่สองเป็นการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และตรวจสอบกลยุทธ์โดยการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อตรวจสอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จากผู้บริหารและครูโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม และโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 รวมจำนวน 12 คน เครื่องมือได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

ผลการวิจัยพบว่า แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ประกอบด้วยแนวปฏิบัติ 8 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารงานวิชาการ องค์ประกอบที่ 2 ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 3 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและการประชาสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 5 ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล องค์ประกอบที่ 6 ด้านคุณภาพผู้บริหาร องค์ประกอบที่ 7 ด้านการคัดแยกเด็ก และองค์ประกอบที่ 8 ด้านการพัฒนาครู

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ, เขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษ

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 10 ได้กำหนดให้รัฐและหน่วยงานทางการศึกษาต้องรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีความรู้หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และต้องจัดให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้ได้รับสิทธิสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดซึ่งรัฐสามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบและสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย หรือ การจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ ในมาตรา 24 ยังกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548)

ประเทศไทยโดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2487 โดยจัดตั้งเป็นโรงเรียนเฉพาะ เช่น โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนสอนคนตาบอด และโรงเรียนสอนคนปัญญาอ่อน เป็นต้น จากการดำเนินการพบว่า เด็กพิการเหล่านี้สามารถเรียนได้จึงทำให้เกิดแนวคิดที่จะให้เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติ ทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดตั้งโรงเรียนเฉพาะได้มาก ดังนั้นในปี พ.ศ.2500 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ทดลองจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติ โดยจัดสำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญา ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร การจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วมได้พัฒนาขึ้นตามลำดับ โดยเป็นการพัฒนา

ทั้งระบบการบริหารจัดการ และการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งมีคุณค่าและประโยชน์ต่อการดำเนินการเรียนร่วม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กแต่ละคนจะได้รับ จนกระทั่งปีงบประมาณ 2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ดำเนินโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 390 โรงเรียน และปัจจุบันได้ขยายการจัดตั้งโรงเรียนแกนนำครอบคลุมทั่วประเทศครบทุกอำเภอ จำนวนทั้งสิ้น 2,000 โรงเรียนดำเนินการจัดการเรียนร่วมเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนใกล้เคียง และรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภทเข้าเรียนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์ วิธีการและการบริหารจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมเพื่อเพิ่มโอกาสให้เด็กพิการทุกคนที่อยากเรียนได้เข้าเรียนและเรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน (เบญจมา ชลธารนนท์, 2545)

ปัจจุบันแนวคิดการบริหารเพื่อความเป็นเลิศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพราะความเป็นเลิศสามารถทำให้องค์กรอยู่รอด มีความสามารถในการแข่งขัน หรือคงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพในภาวะการณ์ที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกันอย่างรวดเร็ว สำหรับแนวคิดการพัฒนางานองค์กรสู่ความเป็นเลิศนั้นได้มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หลายประเทศมีหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน พยายามหาแนวปฏิบัติหรือวิธีการที่ดีที่สุดเพื่อให้องค์กรของตนเองประสบความสำเร็จ สามารถก้าวสู่ความเป็นเลิศ แนวคิดในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศมีเอกลักษณ์เฉพาะตนซึ่งแตกต่างกับองค์กรทางธุรกิจต่างๆ ไปที่มีเป้าหมายของการจัดการศึกษาและภารกิจที่สำคัญ คือ การดำเนินงานของสถานศึกษาที่ต้องคำนึงถึงนโยบาย ปรัชญาของการจัดการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียน และการไม่แสวงหากำไรเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาของรัฐจำนวนมากที่มีข้อจำกัดทั้งด้านกำลังคน งบประมาณ บริบท สภาพแวดล้อม ชุมชน ซึ่งล้วนแต่เป็นปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการบรรลุผลตามเป้าหมายของการดำเนินงาน หรือโครงการของสถานศึกษานั้นๆ (เชิดศักดิ์ สุภโสภณ, 2553)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ดำเนินการบริหารจัดการเรียนร่วมที่สถานศึกษาโดยตลอด จึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ประกอบด้วยอะไรบ้างและมีแนวปฏิบัติอย่างไร ที่จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษแบบเรียนร่วมแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สามารถเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนปกติและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สังคมและคนโดยทั่วไปยอมรับและผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพการ ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมปกติทั่วไปในการช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3
2. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 มีรายละเอียดในระยษะนี้ดังนี้

1. ประชากร เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จำนวน 173 โรงเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ในเขตบริการศูนย์การ

ศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จำนวน 173 โรงเรียนๆ ละ 4 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมจำนวน 692 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในการสร้างเครื่องมือ จำแนกเป็น 2 ตอน คือ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกรายการ (Checklist) และ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือราชการจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนแกนนำจัดการศึกษาเรียนร่วม ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จำนวนทั้งหมด 173 โรงเรียนและดำเนินการส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเองโดยกำหนดวันเวลารับคืน 2 สัปดาห์หลังจากได้รับแบบสอบถามครบร้อยละ 100 ผู้วิจัยจึงดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้คำสั่งให้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Factor Analysis ในรูปแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาและตั้งชื่อองค์ประกอบบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่อยู่ในแต่ละองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

หลังจากผู้วิจัยได้องค์ประกอบบริหารจัดการเรียนร่วมผู้วิจัยนำมาสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบที่ได้รับการคัดเลือกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหาร

จัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่ศึกษาเพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) จาก โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบ ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 มีรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 4 คน รวม 16 คนเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 และการสนทนากลุ่มย่อยเพื่อตรวจสอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ จากผู้บริหารและครูโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม และโรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 รวมจำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบ ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดชนิดแบบกึ่งมี โครงสร้าง (Semi-structure Interview Protocol) เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และ ตัวผู้วิจัยซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับและถือว่าดีในการวิจัยเชิงคุณภาพ และใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเครื่องมือการตรวจสอบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งไปเพื่อขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก

สะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนัดหมายวันเวลา และสถานที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ตามวันเวลาที่นัดหมายตามกรอบประเด็นข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเทปประกอบการสัมภาษณ์และแบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ ก่อน ระหว่าง และหลังการสัมภาษณ์ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการ ผู้รับผิดชอบ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ รวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสรุปและตีความใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นความเรียง ดำเนินการถอดเทปการสัมภาษณ์ เพื่อคัดสรรหรือหาแก่นของเรื่อง โดยอาศัยหลักการสุ่มทางทฤษฎี ประกอบข้อมูลวิเคราะห์หารูปแบบและใจความหลักของข้อมูลที่รวบรวมมา โดยใช้วิธีเปรียบเทียบความเหมือนและแตกต่างของข้อมูลในแต่ละบทสัมภาษณ์ ทำการเปรียบเทียบข้อมูลแต่ละชุด โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบสลับไปสลับมา (To-and-fro process) เพื่อศึกษาความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูลซึ่งผู้วิจัยจะนำประเด็น หรือแก่นของเรื่องไปสร้างเป็นแนวปฏิบัติการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงนำเสนอค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแต่ละองค์ประกอบ ค่าไอเกน และการตั้งชื่อขององค์ประกอบได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 องค์ประกอบ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าไอเคน และการตั้งชื่อองค์ประกอบ

องค์ประกอบที่	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าไอเคน	การตั้งชื่อองค์ประกอบ
1	.505-.757	39.386	การบริหารงานวิชาการ
2	.538-.754	4.537	คุณภาพการจัดการเรียนการสอน
3	.538-.682	2.723	การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้
4	.531-.810	2.014	การบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และการประชาสัมพันธ์
5	.526-.718	1.734	การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล
6	.549-.599	1.517	การพัฒนาผู้บริหาร
7	.513-.620	1.417	การคัดแยกเด็ก
8	.541-.718	1.370	การพัฒนาครู

จากผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบ ผู้วิจัยกำหนดชื่อองค์ประกอบและนิยามความหมายแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานวิชาการ (Academic Management) หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่ส่งผลให้ครูสามารถจัดทำแผนการสอน เฉพาะบุคคล (IIP) ที่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล (IEP) โดยมีเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับนักเรียนเรียนร่วม มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาผู้เรียนเฉพาะบุคคล เพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเรียนร่วมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (Instructional Quality) หมายถึง การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและครู โดยที่นักเรียนได้รับการเตรียมความพร้อม มีการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต ทักษะพื้นฐานการทำงานอาชีพ และมีพัฒนาการการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการจัดการเรียนร่วมและมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาด้านการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society formation) หมายถึง การประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง หน่วยงานต่างๆ และองค์กรในท้องถิ่นในการกำหนดการจัดกิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียน โดยทุกฝ่ายให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมได้อย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 4 การบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและการประชาสัมพันธ์ (Management of Budgeting, Building, Environment, and Public relation) หมายถึง การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารจัดการเรียนร่วมและจัดกิจกรรมหาทุนมาใช้จ่ายในโครงการจัดการเรียนร่วม มีการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายใน ภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมอย่างทั่วถึงและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการศึกษาพิเศษแก่ชุมชน

องค์ประกอบที่ 5 การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล (Supervision, Monitoring, Evaluation, and Reporting) หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล มีการให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ

เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมแก่ครูผู้สอน มีการจัดทำ การรายงานผลการดำเนินงาน และนำผลการนิเทศไป ใช้ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการจัดการเรียนร่วมได้อย่างมี คุณภาพ

องค์ประกอบที่ 6 คุณภาพผู้บริหาร (Administrator's Quality) หมายถึง การพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนให้มีวุฒิและประสบการณ์เกี่ยวกับการ บริหารจัดการเรียนร่วมสามารถพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการบริหารจัดการ ข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการจัดการเรียนร่วม การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และ ระบบการให้บริการที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาการจัดการ ศึกษาพิเศษได้อย่างมีคุณภาพ

องค์ประกอบที่ 7 การคัดกรองเด็ก (Screening of Children) หมายถึง โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการคัดกรองเด็กและจัดประชุมวางแผนการกรองเด็ก ร่วมกัน มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการ ศึกษาพิเศษ โดยที่หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนมีการ จัดประชุมอบรมให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือและวินิจฉัย คัดแยกเด็กให้ครูครูทุกคนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 8 การพัฒนาครู (Teacher Development) หมายถึง สพป./ศูนย์การศึกษาพิเศษ และโรงเรียนมีการจัดประชุม อบรมสัมมนาครูทุกคน เกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมเพื่อให้การ จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล กับนักเรียนอย่างสูงสุด

2 ผลการสัมภาษณ์แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการ บริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3

ผู้วิจัยนำผลวิจัยองค์ประกอบการบริหารจัดการ เรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์ การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ไปสัมภาษณ์แต่ละ องค์ประกอบกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่มได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูหัวหน้าวิชาการ ครูหัวหน้าโครงการจัดการ เรียนร่วม และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานจากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบ ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จำนวน 4 โรงเรียนๆ ละ 4 คน รวม 16 คน ปรากฏผลการสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร จัดการเรียนร่วม ด้านการบริหารงานวิชาการ ครูมีการ ดำเนินการดังนี้

1. การจัดทำแผนการสอน
 - 1.1 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล (IEP)
 - 1.2 จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล(IIP)
2. สื่อการเรียนการสอน
 - 2.1 จัดหา ผลิตและใช้สื่อเทคโนโลยี วัสดุ อุปกรณ์ ที่สอดคล้องกับนักเรียนแต่ละคน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.1 นำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
 - 3.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้ เด็กนักเรียนเรียนร่วมและเด็กปกติทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - 3.3 มีเทคนิคการสอนที่หลากหลายจัดกิจกรรม เหมาะสมกับเนื้อหา
4. การวัดผล ประเมินผล
 - 4.1 เครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้อง กับพัฒนาการของเด็กนักเรียนเรียนร่วมเป็นรายบุคคล
 - 4.2 การวัดผลประเมินผลนักเรียนเรียนร่วม ของโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่าย
 - 4.3 มีการบันทึกพฤติกรรมการเด็กนักเรียน เรียนร่วมทั้งในและนอกห้องเรียน
 - 4.4 มีการปรับพฤติกรรมและจดบันทึก ความก้าวหน้าของพฤติกรรมที่พึงประสงค์
 - 4.5 ใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ในการประเมินติดตามความก้าวหน้านักเรียนเรียนร่วม
 - 4.6 ใช้การวัดผลประเมินผลในการวางแผน/ ปรับแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
5. การวิจัยและพัฒนา
 - 5.1 นำผลการประเมินผู้เรียนเฉพาะบุคคล มาวิเคราะห์สภาพปัญหาและจุดที่ต้องการพัฒนาและ แก้ปัญหานักเรียน
 - 5.2 ส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการวิจัยใน ชั้นเรียนในการพัฒนาและแก้ปัญหานักเรียน
 - 5.3 จัดทำรายงานผลการวิจัยเพื่อพัฒนา ผู้เรียนเฉพาะบุคคล

5.4 ใช้ผลการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร
จัดการเรียนร่วม ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน
โรงเรียนมีการดำเนินการดังนี้

1. คุณภาพนักเรียน

1.1 นักเรียนเรียนร่วมได้รับการเตรียมความพร้อมตามความจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.2 นักเรียนปกติในชั้นเรียนได้รู้จักและให้การยอมรับการร่วมกิจกรรมกับนักเรียนเรียนร่วม

1.3 นักเรียนเรียนร่วมมีพัฒนาการในทักษะการช่วยเหลือตนเอง

1.4 นักเรียนเรียนร่วมมีพัฒนาการในทักษะทางสังคมและการดำรงชีวิต

1.5 นักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถเฉพาะบุคคล

1.6 นักเรียนเรียนร่วมมีพัฒนาการในทักษะพื้นฐานการทำงานอาชีพ

1.7 นักเรียนเรียนร่วมมีพัฒนาการการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

2. คุณภาพครู

2.1 ครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วมได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการจัดการเรียนร่วมของนักเรียนแต่ละประเภทและปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม

2.2 ครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วมมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนร่วม

2.3 ครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วมได้รับการพัฒนาให้มีคุณวุฒิ/ประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคนิคการประสานงานกับผู้ปกครองและองค์กรต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

2.4 ครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนร่วมสามารถปรับตัวในด้านต่างๆ ได้ดีและจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความสามารถพิเศษของนักเรียน

2.5 โรงเรียนจัดให้ครูผู้สอนนักเรียนเรียนร่วมมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

2.6 ส่งเสริมให้ครูผู้สอนหาความรู้ หรือศึกษาด้วยตนเอง โดยจัดหาตำรา เอกสารและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

กับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ให้ครูผู้สอนเข้าอบรมตามท้องที่กร หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และการนำคณะครูไปศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนเรียนร่วม

แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร
จัดการเรียนร่วม ด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้
โรงเรียนมีการดำเนินการดังนี้

1. ผู้ปกครองนักเรียนเรียนร่วม

1.1 ผู้ปกครองนักเรียนเรียนร่วมให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

1.2 ผู้ปกครองนักเรียนเรียนร่วมมีการปรึกษาหารือให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1.3 ผู้ปกครองนักเรียนเรียนร่วมมีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนเรียนร่วมอย่างถูกต้อง

1.4 ผู้ปกครองนักเรียนเรียนร่วมให้ร่วมมือในการช่วยฝึกสอนบุตรที่บ้านตามคำแนะนำ และร่วมมือกับโรงเรียนในการช่วยเหลือให้นักเรียนเรียนร่วมสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. ผู้ปกครองเด็กปกติ

2.1 ผู้ปกครองเด็กปกติมีความเข้าใจในสิทธิทางการศึกษาที่นักเรียนเรียนร่วมพึงได้รับเท่าเทียมกับเด็กปกติ

2.2 ผู้ปกครองเด็กปกติมีความเข้าใจและยอมรับการเรียนร่วมของบุตรกับนักเรียนเรียนร่วมและตระหนัก เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ต้องมีทั้งคนปกติและคนพิการ

2.3 ผู้ปกครองเด็กปกติให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ

3. หน่วยงาน องค์กรในชุมชน

3.1 โรงเรียนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรในท้องถิ่นโดยการถ่ายทอดความรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม

3.2 โรงเรียนประสานความร่วมมือจาก

หน่วยงานต่างๆ เพื่อขอการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และ
ช่วยเหลือการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ

3.3 โรงเรียนจัดให้มีการปรึกษาหารือ
ผู้ปกครองนักเรียนเรียนร่วมเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ
ในการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ

3.4 โรงเรียนจัดกิจกรรมสนับสนุนการพัฒนา
ศักยภาพนักเรียนเรียนร่วมโดยประสานความร่วมมือกับ
หน่วยงาน องค์กรในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน
ช่วยเหลือการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมของโรงเรียน

**แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการ
จัดการเรียนร่วม ด้านการบริหารงบประมาณ อาคาร
สถานที่ สิ่งแวดล้อมและการประชาสัมพันธ์** โรงเรียน
มีการดำเนินการดังนี้

1. การบริหารงบประมาณ

1.1 จัดทำแผนงาน/โครงการจัดการศึกษาพิเศษ

1.2 ขออนุมัติความเห็นชอบจากคณะกรรมการ
บริหารจัดการเรียนร่วมและจัดสรรงบประมาณตาม
แหล่งที่มาของเงิน

1.3 ติดตามการดำเนินงานและการใช้จ่าย
งบประมาณ

1.4 รายงานผลการดำเนินงานและการใช้จ่าย
งบประมาณ

2. การบริหารอาคารสถานที่/สิ่งแวดล้อม

2.1 ดำเนินการตรวจสอบสภาพอาคารเรียน
ห้องเรียน โรงอาหาร ห้องส้วม ว่ามีความปลอดภัยมั่นคง
แข็งแรงเพียงพอกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ของนักเรียนเรียนร่วม

2.2 จัดหางบประมาณมาก่อสร้าง/ต่อเติม
ปรับปรุงอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการ
จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิการเรียนร่วม

2.3 จัดเตรียมอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม
ทั้งภายในและภายนอกอาคารเรียนรวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะอาดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

2.4 จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี
วัสดุอุปกรณ์ และมุมเสริมประสบการณ์ต่างๆ ภายใน
โรงเรียน รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานที่ปลอดภัยให้เอื้อต่อ
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนเรียนร่วม

3. การประชาสัมพันธ์

3.1 การกำหนดผู้รับผิดชอบประสานงาน
ข่าวสารข้อมูลกับเครือข่ายโรงเรียน เครือข่ายอำเภอ

เครือข่ายเขตพื้นที่

3.2 การประชาสัมพันธ์การรับสมัครนักเรียน
พิการเรียนร่วมเข้าเรียนตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆ
ของโรงเรียน

3.3 เชิญผู้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียน
ร่วมจากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมาให้ความรู้
แก่ผู้ปกครอง

3.4 การจัดทำทำเนียบ และแหล่งบริการ
การศึกษาอื่นเพื่อเผยแพร่ให้กับผู้ปกครองทราบสร้าง
เครือข่ายความร่วมมือ โดยให้บริการข้อมูลข่าวสารด้าน
การศึกษาพิเศษแก่ชุมชน

**แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร
จัดการเรียนร่วม ด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
และรายงานผลสรุปผลการวิจัย** โรงเรียนมีการดำเนินการ
ดังนี้

1. จัดทำระบบการนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนดังนี้

1.1 กำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศติดตาม
ประเมินผล

1.2 จัดทำเครื่องมือการนิเทศ ติดตามประเมินผล

1.3 ดำเนินการนิเทศ ติดตามประเมินผล
ตามแผนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

1.4 สรุป รายงานผลและประสานงานให้
ทุกฝ่ายมีความเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน

2. บทบาทในการนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการเรียนร่วมของผู้บริหารควรดำเนินการดังนี้

2.1 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทสถานศึกษา
(SWOT) มาจัดทำแผนการนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการเรียนร่วม

2.2 กำหนดแผนและผู้รับผิดชอบการนิเทศ
กำกับ ติดตามและประเมินผล

2.3 ดำเนินการนิเทศตามแผนโดยผู้บริหาร
เป็นผู้นิเทศ กำกับติดตามการปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุง
แก้ไขและพัฒนาแก่ครูที่รับผิดชอบสอนนักเรียนเรียนร่วม
อย่างจริงจัง

2.4 นำผลการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล
ไปใช้ในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนร่วม

3. บทบาทในการนิเทศติดตามและประเมินผล
การจัดการเรียนร่วมของครูผู้สอนควรดำเนินการดังนี้

3.1 ร่วมวางแผนนิเทศ ติดตามและประเมินผล

3.2 จัดเตรียมเครื่องมือการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

3.3 ร่วมเป็นคณะกรรมการ ดำเนินการ นิเทศตามแผน

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

3.5 สรุปและรายงานผลการนิเทศ

4. การรายงานผล

การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของ การจัดการเรียนร่วมจะต้องประเมินคุณภาพตาม มาตรฐานเรียนร่วมเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยโรงเรียนดำเนินการดังนี้

4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินคุณภาพ ภายใน

4.2 ดำเนินการประเมิน เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล

4.3 สรุป รายงานผลการประเมิน

4.4 นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบ

4.5 เผยแพร่ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทราบ

แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร การจัดการเรียนร่วม ด้านการพัฒนาผู้บริหาร โรงเรียนมี การดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาผู้บริหารให้มีวุฒิ/ประสบการณ์ด้าน การจัดการเรียนร่วม

2. วิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล (SWOT) มาใช้ ในการวางแผนจัดการเรียนร่วม

3. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่างๆ โดยอาศัยความมีส่วนร่วม

4. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการเรียนร่วม ของโรงเรียน

แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร การจัดการเรียนร่วม ด้านการคัดแยกเด็ก โรงเรียนมีการ ดำเนินการดังนี้

1. หน่วยงานต้นสังกัดมีการประชุมอบรมให้ ความรู้ในการใช้เครื่องมือและวินิจัยคัดแยกเด็ก

2. โรงเรียนจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้าน การศึกษาพิเศษ เช่น จำนวนเด็กนักเรียนพิการเรียนร่วม ประวัตินัก ฯลฯ

3. โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการ คัดแยกเด็ก

4. คณะกรรมการคัดแยกเด็กมีการประชุมเพื่อ วางแผนการคัดแยกเด็กร่วมกัน

5. ดำเนินการคัดแยกเด็กหากพบความพิการ หรือความบกพร่องอาจมีการส่งต่อหรือจัดทำแผนการ จัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ตามลักษณะความพิการ หรือความบกพร่องที่พบ

แนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศในการบริหาร การจัดการเรียนร่วมด้านการพัฒนาครู โรงเรียนมีการ ดำเนินการดังนี้

1. จัดประชุม อบรม สัมมนาครู เกี่ยวกับการ จัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมตามที่หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น

2. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษาค้นคว้าหา ความรู้ด้านการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมด้วยตนเอง

3. จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการศึกษา ดูงานจากโรงเรียนต้นแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม ที่ประสบผลสำเร็จ

4. ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูศึกษาต่อด้านการศึกษา พิเศษแบบเรียนร่วม

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 สามารถ อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหาร การจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาในเขต บริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ได้ 8 องค์ประกอบ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับโครงสร้างทาง ทฤษฎีและตัวแปร ปรากฏว่าองค์ประกอบส่วนใหญ่มี ความสอดคล้องกับขอบเขต ทฤษฎี และการปฏิบัติด้าน การบริหารจัดการเรียนร่วมตามลำดับค่าน้ำหนักดังนี้ **องค์ประกอบที่ 1** มี 18 ตัวแปรร่วม มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบอยู่ระหว่าง .505-.757 เรียกชื่อองค์ประกอบ นี้ว่า **ด้านการบริหารงานวิชาการ (Academic Management)** หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดที่ ส่งผลให้ครูสามารถจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ที่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

โดยมีเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับนักเรียนเรียนร่วม มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาผู้เรียนเฉพาะบุคคลเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเรียนร่วมให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Booth (2005) ได้อธิบายองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ไว้ 2 ประการคือ 1) จัดการศึกษาที่ให้คุณค่าและเน้นความเท่าเทียม ความยุติธรรมต่อผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีแบ่งแยก มีการพัฒนาหลักสูตร นโยบาย และการปฏิบัติของโรงเรียนสามารถสะท้อนและตอบสนองความหลากหลายของผู้เรียนในชุมชนนั้นๆ และ 2) มีการวางแผนกำหนดกรอบการทำงานของโรงเรียน โดยพิจารณาจากกรอบแผนการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกคน ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง การจัดห้องเรียนอยู่บนฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน เนื่องจากผู้เรียนมีความแตกต่างกัน จึงสามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการสอนและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ **องค์ประกอบที่ 2** มี 12 ตัวแปรพร้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .538- .754 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **คุณภาพการจัดการเรียนการสอน (Instructional Quality)** หมายถึง การพัฒนาคุณภาพนักเรียนและครู โดยที่นักเรียนได้รับการเตรียมความพร้อม มีทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางสังคม และการดำรงชีวิต ทักษะพื้นฐานการทำงานอาชีพ และมีพัฒนาการการเรียนรู้ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) มีการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อการจัดการเรียนร่วมและมีการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเหมาะสม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้รับการพัฒนา ด้านการศึกษาพิเศษอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับเบญจา ชลธารันนท์ (2548) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนพิการและนักเรียนปกติ กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังไม่มี การทำหลักสูตรเฉพาะแต่มีการปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนพิการที่เรียนร่วมแต่ละบุคคล ปรับยืดหยุ่นหลักสูตรความยากง่ายให้เหมาะสมกับนักเรียน **องค์ประกอบที่ 3** มี 10 ตัวแปรพร้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .538-682 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society formation)** หมายถึง การประสานความร่วมมือและสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง หน่วยงานต่างๆ และองค์กร

ในท้องถิ่นในการกำหนดการจัดกิจกรรมต่างๆ กับทางโรงเรียน โดยทุกฝ่ายให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ กิ่งเพชร ส่งเสริม (2552) กล่าวว่า เหตุผลด้านสิทธิมนุษยชนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนร่วมและนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคล เป็นการสร้างความสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลและชาติพันธุ์ต่างๆ โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วมนั้น เป็นการจัดการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดความแบ่งแยก การสร้างสังคมแห่งการอยู่ร่วมกัน **องค์ประกอบที่ 4** มี 8 ตัวแปรพร้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .531-810 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การบริหารงบประมาณ อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และการประชาสัมพันธ์ (Management of Budgeting, Building, Environment, and Public relation)** หมายถึง การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารจัดการเรียนร่วมและจัดกิจกรรมหาทุนมาใช้จ่าย ในโครงการจัดการเรียนร่วม มีการจัดอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายใน ภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายความร่วมมือโดยให้บริการข้อมูลข่าวสาร ด้านการศึกษาพิเศษแก่ชุมชนสอดคล้องกับแนวคิดของ ผดุง อารยะวิญญู (2542) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบในการบริหารจัดการเรียนร่วมที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยเฉพาะด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน ควรเอื้ออำนวยต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่จะเรียนร่วมในโรงเรียน **องค์ประกอบที่ 5** มี 7 ตัวแปรพร้อม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .526-718 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล (Supervision, Monitoring, Evaluation, and Reporting)** หมายถึง หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีการให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมแก่ครูผู้สอน มีการจัดทำกรรณายงานผลการดำเนินงาน และนำผลการนิเทศไปใช้ประโยชน์ต่อการบริหารจัดการเรียนร่วมได้อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับหลักการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2548) กล่าวคือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นกระบวนการ

ช่วยให้ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินการจัดการเรียนร่วมว่ามีปัญหาอุปสรรคและเหมาะสมเพียงไร อีกทั้ง จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาเพื่อนำไปสู่มาตรฐานการเรียนร่วมที่กำหนดไว้ **องค์ประกอบที่ 6** มี 5 ตัวแปรร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .549-.599 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **คุณภาพผู้บริหาร (Administrator's Quality)** หมายถึง การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้มีวุฒิและประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนร่วมสามารถพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และระบบการให้บริการที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2558) ที่กล่าวถึงผู้บริหารว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน ใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ และจัดประชุมสัมมนาหรือส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง **องค์ประกอบที่ 7** มี 4 ตัวแปรร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .513-.620 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การคัดกรองเด็ก (Screening of Children)** หมายถึง โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการคัดกรองเด็ก มีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ โดยที่หน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนมีการจัดประชุมอบรมให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือและวินิจฉัยคัดแยกเด็กให้ครูครบทุกคนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ สมพร หวานเสร็จ (2543) ที่กล่าวไว้ว่า การคัดแยกเด็กพิการตามประเภทความพิการ เพื่อส่งต่อเข้าห้องเรียนร่วม การใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริม เพื่อช่วยเหลือการเรียนของเด็กพิการที่เรียนร่วมให้สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ **องค์ประกอบที่ 8** มี 3 ตัวแปรร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .541-.718 เรียกชื่อองค์ประกอบนี้ว่า **การพัฒนาครู (Teacher Development)** สพป./ศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนมีการจัดประชุมอบรมสัมมนาครูทุกคนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วมเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับนักเรียนอย่างสูงสุด

สอดคล้องกับ กุลยา ก่อสุวรรณ; (2555) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง

2 ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 ผลปรากฏว่าแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมต้นแบบ ทั้ง 8 องค์ประกอบดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีแนวทางการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศสามารถดำเนินงานหรือจัดกิจกรรมการเรียนร่วมได้ประสบผลสำเร็จ มากกว่า ดีกว่าโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมและโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมปกติทั่วไปซึ่งสอดคล้องกับ ธนิก คุณเมธิกุล (2552) ได้ศึกษากระบวนการบริหารโครงการในโรงเรียนดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า มีปัจจัยที่ทำให้การบริหารโครงการในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ คือ การกำหนดเป้าหมายและวิเคราะห์ความต้องการที่ชัดเจน การมอบหมายงาน การกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดการงบประมาณ การปฏิบัติตามแผน การนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผล เพื่อมุ่งสู่คุณภาพของโรงเรียนและสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูศักดิ์ เอกเพชร (2554) พบว่าสถานศึกษามีวิธีดำเนินการบริหารโครงการที่แตกต่างกัน ความสำเร็จของโครงการขึ้นอยู่กับความชัดเจนของโครงการสามารถตอบสนองต่อการแก้ปัญหาคุณภาพโดยมีข้อมูลสารสนเทศจากผู้เกี่ยวข้อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความชัดเจนในการกำหนดนโยบาย การเสริมสร้างความรู้ให้กับบุคลากร การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากร การดำเนินงานตามแผน การกำกับติดตาม กระบวนการดำเนินโครงการให้มีความต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารโรงเรียนนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนโดยประสานความร่วมมือในการระดมทรัพยากรสนับสนุนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนร่วม
2. ผู้บริหารโรงเรียนประสานกับเขตพื้นที่การศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดอบรมพัฒนาครูและบุคลากรของโรงเรียนเรื่องการคัดกรองนักเรียน เรื่องการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) เทคนิควิธีการสอน การวัดผลประเมินผลหรือความรู้อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนเรียนร่วมให้ครบทุกคน

3. ครู บุคลากรของสถานศึกษานำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนานตนเองเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับนักเรียนอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะการทำวิจัยต่อไป

1. ควรวิจัยศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยไปสู่แนวปฏิบัติจริงของโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมให้มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนพิการ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงฯ.
- กิ่งเพชร ส่งเสริม. (2552). *การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในโรงเรียนประถมศึกษา*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาคุฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กุลยา ก่อสุวรรณ. (2555). ผลของการใช้โปรแกรมการอบรมครูเพื่อส่งเสริมความรู้ และเจตคติทางบวกต่อการสอน ความมุ่งมั่นในการดำรงชีวิตด้วยตนเองให้แก่แก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 23 (2), 49-74.
- เชิดศักดิ์ สุภโสภณ. (2553). *การพัฒนา รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญญา ชลธารนนท์. (2545). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาแบบเรียนร่วม*. เอกสารการสอนรายวิชาการศึกษาพิเศษแบบเรียนร่วม. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาการฝึกหัดครูสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2548). *การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำสู่นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธนิก คุณเมธีกุล. (2552). *การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพการบริหารการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาเอกชน*. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2533). *การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ
- สมพร หวานเสร็จ. (2543). *การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม*. ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10. ถ่ายเอกสาร.
- สิริมา หมอนไหม. (2543). *การศึกษาพิเศษ : องค์ความรู้และกระบวนการค้น*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *แนวทางการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. สำนักงานฯ.
- Blankenship, C. and Lilly, M.S. (1981). *Mainstreaming Students with Learning and Behavior Problems*. New York : Hot 1 Rineheart and Winston.

- Booth, T. and Black-Hawkins, K. (2005) *Developing Learning and Participation in Countries of the South : The Role of an Index for Inclusion*, UNESCO, Paris, www.csie.org.uk (accessed 27 February 2009).
- Kaufman, M. H. (1981) in *Progress in Anatomy Vol. 1* (eds Harrison, R. J. & Holmes, R. L.). 1-34. (Cambridge University Press).
- Heward, W. L. (2009). *Exceptional children An introduction to special education*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Reynolds, M.C. and Brich, J. (1997). *Teaching Exceptional Children in All America's School*. Reston, Virginia: The Council for Exceptional Children.
- Schindele, R. (1981). *Statement on Integrated Education of Handicapped Children Given at Kenya Institute for Education*. Nairobi, March 23. Nairobi, Kenya : Department of Special Education.